

HANGON LINTUASEMAN TOIMINTAKERTOMUS -94

Petro Pynnönen

Vuosi -94 oli Haliaksella aktiivisen uudistumisen vuosi. Perinteisten toimintamuotojen, vakiohavainnoinnin ja -renkastuksen lisäksi Halias osallistui syyskaudella kansainväliseen Eurooppa-Afrikka-muuttolintututkimusprojektiin. Tutkimus pyrki selvittämään eräiden Euroopasta Afrikkaan muuttavien hyönteissyöjälintujen tärkeimpiä levähdys- ja tankkausalueita, muuttoreittejä ja energetiikkaa. "Brysselivetonen" projekti poiki paitsi arvokkaita kontakteja muihin vastaaviin rengastuspaikkoihin ympäri Länsi-Eurooppaa, myös kotimaista kiinnostusta muuttolintututkimukseen. Eurooppa-Afrikka-tutkimuksen lisäksi elokuussa tutkittiin kahta aihetta: Sanna Kokkonen tutki kerttujen muutonaikaista habitaatinvalintaa ja Solveig Roos pajulinun muuttosuunnistautumista ns. Emlen-suppilokokeilla. Tutkimukset jatkuvat vielä ensi syksyn.

Yleisesti ottaen asema oli hyvin

Kevätkauden päämiehittäjät:

Juha Sjöholm	20 vrk
Petro Pynnönen	17
Anssi Vähätalo	8
Seppo Niiranen	6
Olli Sallasmaa	6
Merja Taiminen	6
Petteri Tolvanen	6

Syyskauden päämiehittäjät:

Petro Pynnönen	96 vrk
Hannu Holmström	35
Matti Lehti	31
Aarne Vattulainen	29
Sanna Kokkonen	27
Solveig Roos	26
Kati Könönen	25
Jarmo Ruoho	23
Anssi Vähätalo	21

miehitettyä koko vuoden. Kevätkaudella miehitysvuorokausia oli 55 ja syyskaudella erinomaiset 12. Talvi-kuukausista tammikuussa oli miehittäjiä vain neljänä päivänä, helmikuussa ei yhtenäkkään ja joulukuussa kahdeksana. Ilahduttavinta oli lukuisten uusien henkilöiden näkyminen asemalla.

Kevät

Huomaa, että lähes kaikki vuosikertomuksessa mainitut ART:n ja RK:n tarkastuksen alaiset lajit ovat tarkistamattomia! Niistä tulee tietenkin täyttää asianmukaiset lomakkeet.

6.1. Vuoden ensimmäiset miehittäjät havaitsivat Gäsörsbuktenilla uiskennelleen pikkuruokin myös Haliaksen puolelta ja niin vuoden ensimmäinen asemanpinna oli tosiasia! **15.1.** havainnoitsijoiden heräillessä pirteinä lämpimästä tuvasta oli meri edelleen sulana ja lunta vain pieninä läntteinä. Aseman rannassa odotteli vesilintu-parvi, jossa uiskenteli 11 tukkasotkaa, lapasotka, kaksi uiveloja ja allihaahka. Pienen kävelyn tuloksena havaittiin ylilentävä isolokki ja rannassa sinisorsaa popsanut huuhkaja, joten päivän saattoi todeta alkaneen mainiosti.

Meri jäätynä loppupalven aikana, ja kevään ensimmäisten miehittäjien saapuessa asemalle 13.3. se oli vielä lähes kokonaan jäässä. Kevät oli kuitenkin jo saapunut muuttolintuineen. Maaliskuun parhaita poimintoja: **13.3.** merihanhi, kangaskiuru, punakylkirastas. **15.3.** peukaloinen, **16.3.** huuhkaja, 334m kiurua, **17.3.** niittykirvinen ja **27.3.** piekana. Huhtikuun alussa saatiin nauttia oikean jäätälven jälkeisestä upeasta keväästä. Aseman

lähialueen railot suorastaan pullistelivat vesilintuja. Vesilintujen, etenkin haahkan muutto olikin kaikkien aikojen upeinta. Parhaita poimintoja: **4.4.** 14000m haahkaa, 400m sinisorsaa, 400p 300m telkkää, aikainen merikihu, mustaleppälintu ja 3m nokkavarpusta, **6.4.** ennätyskelliset 20100m haahkaa, harmaasorsa 1m, 2m kyhmyhaahkaa ja 579m kurkea.

Tringan nuorisosaaston retki **9.-10.4.** osui oikealle viikonlopulle. Sää oli tyyni, lämmin ja aurinkoinen, juuri sellainen kuin toivoisi jokaisella kevätrekellä olevan. Lähivesillä uiskennelleet tuhannet haahkat ja allit sekä sadat muut vesilinnut pitivät huolta metelistä, muuttorintamalla lintumäärät hipoivat Haliaksen kevätennätysisiä ja keväänpinnat ropisivat. Sunnuntaipäivän muuttoluvut olivat komeita, mm. merimetso 158m, kurki 918m ja meriharakka 295m. Viikonlopun aikana havaittujen yli yhdeksänkymmenen lajin joukosta löytyi runsas joukko mukavia lajeja, kuten kyhmyhaahka, helmipöllö, pikkukajava, mustaleppälintu ja nokkavarpusia. Kuun loppupuolella jäät olivat jo lähteneet ja tilanne hieman rauhoittunut. Monenmoista kivaa kuitenkin havaittiin: **20.4.** muutti vielä 102 merimetsoa, joiden kevään yhteissumma kiipesi 791 muuttavaan. **21.4.** saapui ensimmäinen tiira ja haapanoita muutti 251. Mustapyrstökuiuri **22.4.**, sekä kyhmyhaahka ja pikkukajava **23.4.** ilahduttivat myös havainnoitsijoita.

Toukokuun mainittavimmat tapahumat lintumaailmassa olivat Haliaksen oloissa uskomattoman hieno sepelhanhimuutto ja lukuisat harvinaisuudet. **14.5.** muutti punajalkahaukka, pikkukajava ja leveäpyrstökihu, **17.5.** näkyi turturikyhyky, **19.5.** muutti jäl-

	PP/PM	FL	YHT				
ACCGEN	0	12	12	TURVIS	0	17	17
ACCNIS	0	498	498	LOCNAE	0	1	1
BUTBUT	0	2	2	ACRSCH	0	45	45
FALTIN	0	1	1	ACRSCH	0	6	6
TETRIX	0	1	1	HIPICT	0	21	21
CHADUB	0	1	1	SYLNIS	0	1	1
CHAHIA	0	4	4	SYLCUR	0	151	151
VANVAN	0	8	8	SYLCOM	2	31	33
CALCAN	0	1	1	SYLBOR	0	151	151
CALALP	0	29	29	SYLATR	0	53	53
PHIPUG	0	7	7	PHYPRO	0	3	3
SCORUS	0	2	2	PHYSIB	0	29	29
NUMARQ	0	1	1	PHYCOL	0	19	19
TRITOT	0	1	1	PHYLUS	6	1306	1312
TRINEB	0	3	3	REGREG	0	703	703
TRIOCH	0	3	3	MUSSTR	0	73	73
TRIGLA	0	69	69	FICPAR	0	1	1
ACTHYP	0	8	8	FICHYP	0	83	83
COLPAL	0	4	4	AEGCAU	0	165	165
CUCCAN	0	3	3	PARMON	0	494	494
GLAPAS	0	9	9	PARCIN	0	9	9
STRALU	0	2	2	PARCRI	0	15	15
ASIOTU	0	38	38	PARATE	0	295	295
ASIFLA	0	3	3	PARCAE	0	3360	3360
AEGFUN	0	18	18	PARMAJ	7	743	750
JYNTOR	0	3	3	CERFAM	0	46	46
PICCAN	0	3	3	LANCOL	0	16	16
DRYMAR	0	15	15	LANEXC	0	2	2
DENMAJ	0	44	44	GARGLA	0	48	48
DENMIN	0	3	3	NUCCAR	0	3	3
PICTRI	0	1	1	CORNIX	0	1	1
HIRRUS	1	4	5	BOMSTU	0	2	2
DELURB	0	2	2	FRICOE	3	191	194
ANTTRI	0	47	47	FRIMON	0	24	24
ANTPRA	0	7	7	CARCHL	0	527	527
MOTFLA	0	2	2	CARCAR	0	1	1
MOTALB	5	14	19	CARCAN	0	1	1
BOMGAR	0	11	11	CARRIS	0	181	181
TRUTRO	0	73	73	CARMEA	0	178	178
PRUMOD	0	54	54	CARHOR	0	1	1
ERIRUB	0	432	432	LOXCUR	0	2	2
LUSLUS	0	7	7	LOXPYT	0	3	3
LUSSVE	0	3	3	CARERY	0	2	2
PHOPHO	0	59	59	PYRPYR	0	139	139
SAXRUB	0	13	13	EMBCIT	0	4	4
OENOEN	0	7	7	EMBSCH	0	5	5
TURMER	0	47	47				
TURPIL	0	75	75	Yhteensä	24	10885	10910
TURPHI	0	30	30				
TURILI	1	46	47				

leen punajalkahaukkanaaras sekä todellinen yllättäjä ruostepääsky, jonka onnekas vieraileva lintukurssiryhmä onnistui näkemään. **20.5.** muutti kaksi leveäpyrstökihua. **25.5.** vyöryi sepelhanhien muuttolinja suurissa parvissa poikkeuksellisen läntistä reittiä, niinpä Haliaksellakin päästiin osallisiksi komeasta muutosta. Päivän hanhi-summa oli 54000m, jotka lähes puhtaasti sepelhanhia. Yhdestä 4500 linnun parvesta tarkkasilmäiset havainnoitsijat onnistuivat havaitsemaan punakaulahanhen. Loppukevään valopilkkuja olivat riuttatiirat **26.5.** yksi ja **8.6.** kaksi yksilöä, avosetti **3.-4.6.**, idänuunilintu **6.6.**, viitakerttunen **7.6.** sekä yllättäen 10.6. harmaapäätikka. Kesällä 10.6.-16.7. välisenä aikana asemalla käytiin vain juhannusviikon-

loppuna, jolloin kahlaajien syysmuutto oli selvästi käynnistymässä.

Syksy

Syyskaudella miehitys ja rengastus oli katkotonta ajalla 16.7.-13.11.. Havainnoitsijoiden saapuessa oli vuosisadan hellekesä yhä käynnissä ja lintumaailmassa siksi hiljaista. Heinäkuun hauskipia havaintoja olivat kirjokertun pesinnän varmistuminen, sinisuohaukkakoiras **18.7.**, uivelonaaras **21.7.** ja kaksi riuttatiiraa **23.7.** Naurulokeilla mennee ilmeisen huonosti, sillä niitä havaittiin syksyn aikana vain 1300 m. Paras päiväsumma oli **26.7.** 210 m, kun määrät vielä 1980-luvun alussa olivat kymmenkertaisia.

Elokuu oli varsin hiljaista aikaa, lintujen muutto alkoi kiihtyä vasta kuun loppupuolella. Huomiota herätti syksyn aikana peltosirkkujen vähyys, vain kolme yksilöä havaittiin. Muka-vimpia havaintoja olivat 183 m merimetsoa **14.8.**, **18.8.** havaittu ruostesorsa ja **19.8.** verkosta poimittu pensas-sirkkalintu. Heti syyskuun alusta alkoi tapahtua. **1.9.** oli pajulinnun massapäivä, 400 p, lisäksi muutolla havaittiin mm. 2300 pääskyä ja komea haarahaukka. **3.9.** oli syksyn paras peto-muuttopäivä: muutolla havaittiin yli viisisataa petolintua - niistä 456 varpushaukkoja. "Nisarien" osalta syksy olikin avokätinen, sillä muutolla niitä havaittiin yhteensä 3969 ja rengastetuakin saatiin 498 yksilöä. **16.9.** ansaitsee nimen "nissepäivä". Tuona syksyn parhaana peippomuuttopäivänä saatiin verkoista 67 lintuyksilöä, joista 50 oli varpushaukkoja! Muutollakin niitä havaittiin 432. Ei ollut pikulinnuilla helppoa Haliaksella tuona päivänä. Niemellä aamupäivän pyörinyt nuori turturikyhyhy joutui lopulta varpushaukan saaliiksi. Toinen syyskuussa ennätysrunsaana havaittu laji oli kurki. Komea päämuutto tapahtui Haliaksella kahdessa piikissä: **19.9.** havaittiin 1838 m ja **25.9.** 2057 m. Syksyn yhteissumma oli 4475 m kurkea. Muita syyskuun mielenkiintoisia havaintoja olivat mm. ruisräikkä **4.9.**, kaksi muuttavaa keräkurmitsaa **15.9.**, neljä muuttohaukkaa (joista **22.9.** 2 m l p), turturikyhyhy ja 13 m harmaahai-karaa **18.9.** sekä isokirvinen **21.9.**

Lokakuun alku on Haliaksella normaalisti kauden vilkkainta aikaa, kuten nytkin. Sinitiainen oli ennätyskellisellä menopäällä **9.** ja **14.10.** Peesisä oli jonkinverran myös talitaisia. Muutolta laskettiin 9.10. 2400 sini- ja 850 talitaisia ja 14.10. 2800 sini- ja 700 talitaisia. Syksyn aikana rengastettiin ennätyskelliset 3360 sinitiaista ja havaittiin komeat 14500 m. Tali-, kuusi- ja hömötiaisten vaellukset olivat varsin normaaleissa mittoissa. Pyrstötaisilla oli vaihteeksi heikko vaellus, vain parisataa lintua havaittiin. Jänkhän jääräpäät lapintiaiset olivat sitävastoin päättäneet lähteä "katsastamhan" etelärannikkoa. Niitä havaittiin yhteensä 18 yksilöä ajalla 5.10.- 2.11.. Parhaimpana päivänä 14.10. "lapintintejä" rengastettiin viisi. Muista syksyn vaeltajista silmiin-

ja sormiinpistävin oli rengastajien kauhu närhi, joita lepatteli niemen yli syksyn aikana yhteensä 1315 m. 9.10. niistä muutti peräti 750. Pähkinähakkeja tavattiin koko syksynä melko vaatimattomat 80 yksilöä. Käpytikkoja havaittiin syksyn aikana kohtuulliset 120 m 120 p, pikkutikkoja 19 m 17 p, pohjantikkoja vain 2 m. Harmaapäätikkoja havaittiin neljä. Pöllöt olivat heikosti liikkeellä, lukuunottamatta varpuspöllöä, joita havaittiin syksyn aikana yhteensä 11 yksilöä (9r). Komeita muuttoja lokakuussa olivat lisäksi mm. **9.10.** 43 m kangaskiurua, **16.10.** 2940 m räkättirastasta, **17.10.** 11 m merikotkaa ja **27.10.** 2300 m viherpeippoa. Viimeksimainittuna päivänä muutti myös nykyään suurharvinaisuudesta käyvä keltahemppo. Muita lokakuun erikoisuuksia edustivat **1.** ja **4.10.** havaitut pikkukajavat, **9., 14.** ja **28.10.** rengastetut hippisuuilinnut sekä viisi maakotkaa ja kolme nokkavarpusta.

Marraskuun alku oli varsin mielenkiintoista aikaa, tästä kertoo 1.-13.11. havaitut tasan sata lintulajia. Lintujen muutto veteli viimeisiään, vain viher-

peipot ja isokoskelot jaksoivat vielä yrittää. 10.11. satoi koko päivän lunta ja rannat alkoivat jäätyä. Tämä hyödytti viimeisetkin muuttajat. Seuraavana päivänä Halias oli kauneimmillaan reiluun lumivaippaan kietoutuneena. Kirkkaalla säällä muutti vielä aseman nimikkolintuja merikotkia kahdeksan, mm. hieno viiden linnun parvi. Syksyn aikana saatiinkin merikotkan silhuettia ihailia ilahduttavan usein, yhteensä havaittiin 69 m ja 35 p. Sen sijaan **9.11.** yksinään muuttaneen tunturikiurun viheltely oli surullista kuultavaa, havainto jäi taas ainokaiseksi koko syksyltä. Pöllöjen liikehdintä oli vilkkaimmillaan kuun alkupäivinä. Verkoissa odotelleista pöllöistä sykähdyttävimmästä päästä olivat mm. kolme huuhkajaa. Pikkulokkeja muutti **8.11.** 8 yksilöä.

Myöhästelijoita havaittiin tavallista runsaammin loppusyksystä. Hyönteissyöjistä leppälintu havaittiin **28.10.**, pajulintu **30.10.** ja hernekerttu vielä **7.11.** Marraskuun alussa tavattiin vielä mm. härkälintu **1.11.**, sepelhanhi **1.-2.11.**, kurki muutti **9.11.** ja tuulihaukka ja kaksi västäräkkiä

11.11. Peukaloinen rätisi Gäun ruovikossa vielä **18.11.**

Joulukuun mainittavimmat havainnot olivat kaakkuri ja kaksi koskikaraa **4.12.** sekä *Gavia sp* ja kolme punarintaa **11.12.**

Kiitokset

Suomen Kulttuurirahaston apurahan turvin rengastajille ja havainnoijille pystyttiin maksamaan päivärahaa. Halias kiittää kaikkia vuoden aikana käyneitä rengastajia ja havainnoijia työpanoksestaan. Samoin kiitos muille aseman toimintaa tukeneille tahoille. Erityiskiitokset **Matti Lehdelle** ja **Anssi Vähätalolle** ahkerasta uurasuksesta Eurooppa-Afrikka-projektin järjestelyissä.

Tue Haliasta. Maksa asemamaksusi (50 mk) tai tee lahjoitus aseman pankkitilille KOP Helsinki-Eira 101440-11902. Kiitos!

Peukaloisia (*Troglodytes troglodytes*) rengastettiin vuoden 1994 aikana Haliaksella 73 yksilöä, mikä on aika normaali määrä. © Markus Varesvuo, Hanko, huhtikuu 1995.